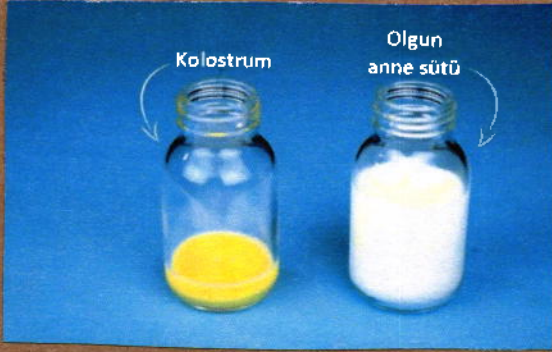

HALK DİLİNDE SAĞLIK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

A

abdestbozan: Şerit. Aktif hareketle anüs-
ten çıktığı için, "abdestbozan olarak bilinir.
acımak torbası: Safra kesesi.
ağız sütü: Doğumdan hemen sonra salgı-
lanmaya başlayan anne sütü.

alaca: Deride pigment kaybına bağlı ola-
rak açık renkli alanların oluşturduğu bir
tür deri hastalığı.

albasması: Doğum sırasında temizliğe dikkat
edilmemesi yüzünden lohvanın tutulduğu ateş-
li hastalık, lohusa humması.

algöynek: 1. Kızıl hastalığı. 2. Kızamık, kızamık-
gık. 3. Kurdesen hastalığı.

amel: İshal.

asıq kemiği: Ayak bileği eklemine oluşturan
üç ana kemikten biri.

aypağı ağır: Yüklü, gebe.

B

bağır: 1. Göğüs. 2. Ciğer, bağırsak vb. vücut boşluklarında bulunan organların ortak adı.

bakonak: Göz, göz bebeği.

basur: Kalın bağırsağın alt bölümünde ve a-nüste toplardamarların genişlemesiyle oluşan varis, hemoroid.

böğür: İnsan ve hayvan vücudunun kaburga ile kalça arasındaki bölümü, yan taraf.

büzük: 1. Kıç, makat, anüs. 2. Kalça.

C

cocanak: Kas, vücutta hareketleri sağlayan organ ve bu organın teli dokusu.

con tahtası: Göğüs kemigi.

cemcük ağız: 1. Sözleri tam telaffuz edemeyen kimse. 2. Bir tarafa çarpık ağız.

cibban: Küçük el.

circir: İshal.

ciğer ben: Yüzde ve boyunda olan kırmızı ben.

cohar: Sıtma.

colak: Bir kolu kesilmiş adam.

cor: Fıtık hastalığı.

cozutmak: Soğuktan büzümek.

culuz etmek: Yutmak.

cürbek: Çapak.

cüttür: Cüce.

Ç

Çağ kemiği: Uyluk kemiği.

çalık: Kötürüm, inmeli, sakat.

çalınmak: Cin garmak, deli akıl hastası.

Çarık çıkarmaz: Kolera, şiddetli ishal ve kusmalarla kendini gösteren hastalık bulaşıcı olup öldürücü ve tehlikeli hastalıklar arasında sayılmaktadır. Çarık çıkarmaya fırsat vermeden yere yıkar gibi düşünüldüğünden halk arasında çarık çıkarmaz hastalığı olarak simlendirilmiştir.

Çıbık: Çocukların topuğunun arkasında çıkan yara.

Çiti kemiği: Kaburga kemiği.

Çomar: Burun.

Çor: Hastalık.

D

dayday: Yürümeye yeni başlayan çocukların ayakta duruşu, tay tay durması.

dikik dikilmek: Vücudun belli bir yerine sancı girmek.

dilcük: Damakla ile genzin birleştiği yerde kapak şeklindeki organ. Küçük dil.

dolama: Bakteri ve mantarların kütikül veya tırnak yanındaki kıvrımının yakınındaki cildi etkilediği, el ve ayak tırnaklarının çevresinde oluşan bir deri enfeksiyonu.

döl yatağı: Memelilerde döllenmiş yumurtanın yerleşip içinde büyüdüğü ve doğuma kadar gelişimini sağladığı organ, anarahmi, karın, meşime uterus.

döş: Göğüs, sine.

düden: 1. Mide. 2. Obur.

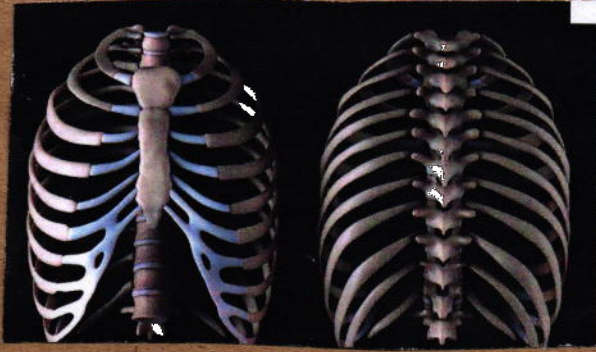
düdeni desilmek: Oburluğu tutmak, iştahı çok açılmak.

düğürçük: Sivelce.

E

efilti: Yürek garpıntısı.

eğe kemiği: Kaburgayı oluşturan uzun kemiklerden her biri.

em: İlaç, merhem.

emci: 1. Eczacı. 2. Hekim, operatör, ebe.

esem: Sağlam, sağlığı yerinde olan kimse.

eserük: Deli.

eş: Göbek kordonu, son, etene.

G

Gece yanığı: Genellikle ileri yaşlarda en sık gövdede olmak üzere önce ağrı, sonrasında kızarıklık ve içi sıvı dolu kesecikler şeklinde görülen viral bir deri hastalığı, zona.

geyrek: Kıkırdak.

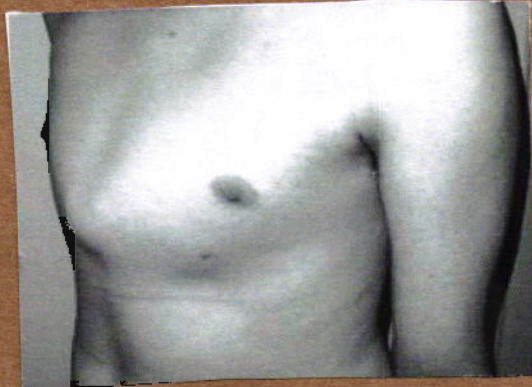
gidismek: Kaşınıtı duyumsamak, kasınmak.

göynük: Yanık, keder, ıstırap, hararet.

Göze perde inmesi: Katarakt, doğal göz merceğinin matlaşması ve yüzeyinde oluşan ge-sitli lekelenmelerle birlikte saydamlığını yitirmesiyle oluşan bir göz hastalığıdır.

Güvercin göğsü: Güvercin göğsü, kaburgalar ile iman tahtası olarak bilinen göğüs kafesi kemiği arasındaki kıkırdığın fazla büyümesi nedeniyle göğsün ortasının dışarı çıkıntı oluşturması ile sonuculan göğüs duvarı deformitesidir.

H

hafakan: Sıkıntı, garpıntı, kalbin fazla garpması.

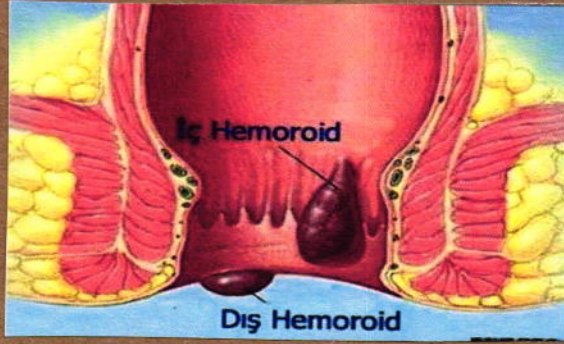
haraza: Öksürük, ciğer hastalığı.

hırtık: 1. Gene altı, gıdık. 2. Boğmacaya benzer bir sesit hastalık. 3. Kuspalazı (difteri) gibi nefes darlığı yapan bir hastalık.

hoşuruk: Vücutta meydana gelen toplu iğne başı büyüklüğündeki kabarcıklar.

1

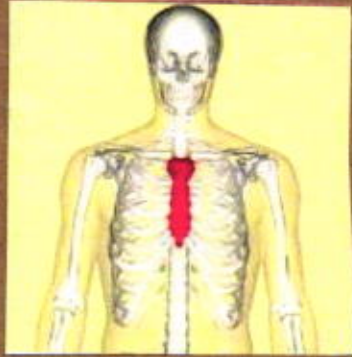
İçinik memesi: Hemoroid, basur. Anüsün dış kısmında ya da alt kısmındaki damarların genişlemesi ve şişmesidir.

Isırgın: Sıcak yaz aylarında çoğunlukla bebek ve küçük çocuklarda, terlemekten veya sıcaktan vücutta meydana gelen küçük pembe kabartılar, isilik.
İşilak: Göz.

i

İman tahtası: Sternum veya göğüs kemiği, sağ ve sol kaburga kemiklerini bir arada tutan göğüs kafesi kemiği.

ince hastalık: Mycobacterium tubercülosis mikrobunun neden olduğu uzun seyirli ve granülatöz karakterde bakteriyel ve bulasıcı bir enfeksiyon hastalığı, verem, tüberküloz.

incitmebeni hastalığı: Bir organ veya dokudaki hücrelerin düzensiz olarak bölünüp çoğalmasıyla beliren kötü urların yol açtığı hastalık, amansız hastalık, Kanser.

İnme: Felç.

İsilik: Sıcak yaz aylarında çoğunlukla bebek ve küçük çocuklarda, terlemekten veya sıcağın vücutta meydana gelen küçük pembe kabartılar.

İtidirseği: Göz kapığı kenarındaki yağ bezlerinin veya kirpik köklerinin iltihaplanması sonucu oluşan bir göz rahatsızlığı, orpacık.

K

kara ağrı: Tifo hastalığı.

karabasan: Halk arasında uyku hastalığı olarak bilinen narkolepsinin belirtileri arasında karabasan da bulunur. Bir uyku bozukluğu olan narkolepside kişi gün içerisinde baş etmesi zor uyku atakları yaşar ve gün içinde kendisini her zaman halsiz hisseder. Uyku düzeni non-Rem (göz hareketinin olmadığı uyku evresi) ve Rem (göz hareketinin olduğu, rüya görülen uyku evresi) şeklinde birbirini takip eden süreçlerden oluşur. Narkolepsi olanlar uykuya doğrudan Rem ile başlar. Bu kişiler tüm uyku süresi boyunca daha fazla Rem yaşadıkları için bazen sık sık rüyalar görebilir. Bazen de "uyku felci" denilen durum ile karşılaşılır. Bu durumda kişi uyanma sırasında kısa süreli "fela" yaşayabilir. Karabasan, tıbbi olarak "uyku felci" olarak adlandırılan bir durumdur. Bu durum, kişinin uyanırken tamamen farkında olmasına rağmen, uykudan uyanma aşamasında veya uykuya geçiş aşamasında vücudunun geçici olarak hareket edememesi durumunu ifade eder.

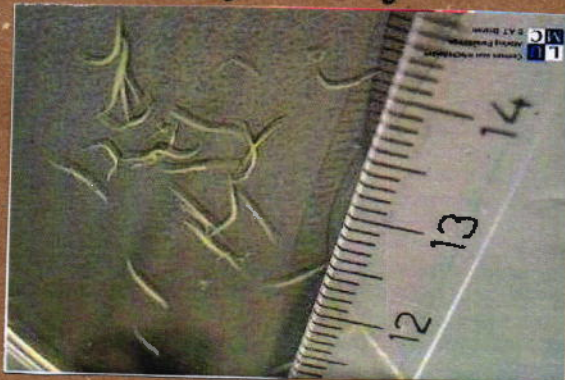
kasık yanılmak: Fitik olmak.

kovuk: İdrarın toplandığı düz kaslardan yapılmış kese, mesane.

kekeç: Kekeme.

Kıl kurdu: Bağırsak solucanı, minit parazitik solucanların neden olduğu, hijyen veya iyi pişmemiş etten yapılan yiyeceklerden, ağız veya dışkı yoluyla bulaşan bağırsak enfeksiyonu. Hastalık, karın ağrısı, iştahsızlık, gece uyurken ağızdan salya akması, dışkı cırdatma, uyurken popayla kasıma bulgularıyla kendini gösterebiliyor.

kıran: İnsanların ya da hayvanların toplu ölümüne yol açan salgın hastalık.

kindik: Göbek.

kindik ene: Yeni doğan çocuğun göbeğini kesen kadın, göbek anne.

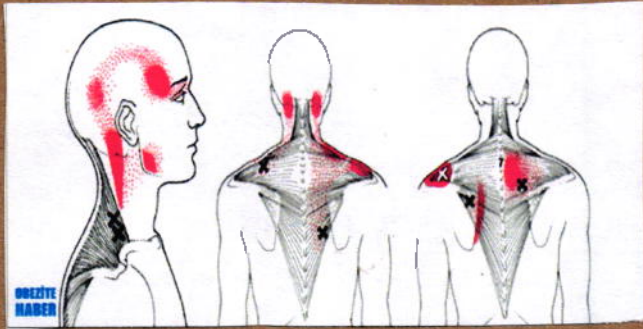
kiriş: Kasların uçlarında bulunan ve kasları kemiklere ve başka organlara bağlayan beyazımsı kordon, tendon.

konak: Saataki kepek, küçük bebeklerin başlarındaki kepek tabakası.

kötürüm: Vücutta düştünlük, yaşlılık yada sakatlık dolayısıyla yürüyemeyen, topağ.

kulung: Kas kılıfı, kas ve eklem, kemik, tendon ve kasların konnektif dokularında oluşan ağrı veya inflamasyondur. Fibrozit genellikle boyun, omuz bölgesi ve k rek kemiklerinin arasında meydana gelir. Yel girmesi ya da damar damar  st ne binmesi gibi isimlerle de tanınlanır.

kunduracı g gs : İman tahtası ve kaburgaların g g s kafesinin iaine doğru g kmesi durumu.

kurdeşen: Ciltte yüksek düzeyde histamin ve ya diğer kimyasalların salınımı ya da alerjik reaksiyon sonrasında ortaya çıkan, so-luk kırmızı, kabarık ve kaşıntılı şişliklere neden olan bir cilt reaksiyonudur.

kürsək: Hıde.

kuruyel: Romatizma.

küşpalazı: Nefes yolu veya boğazda bir bakteriyel enfeksiyon sonucu oluşan bir hastalıktır. Enfeksiyon boğazda bir beyaz ya da sarımsı tabaka oluşmasına yol açabilmektedir.

M

mafsal: Eklem.

mayışmak: Sıcaktan, mide dolgun luğundan ya da zevkten geşemek, baygın duruma gelmek.

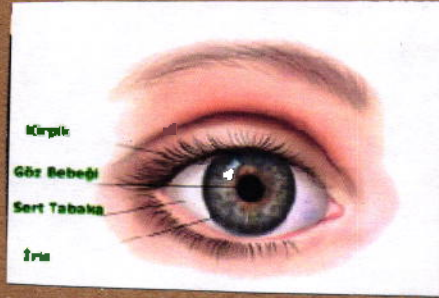
miskin hastalığı: Cüzzam, hansen basilinin sebep olduğı, sinir sistemi ve deri basta olmak üzere birçok sistem ve organı etkileyebilen bulasıcı bir hastalıktır. Aciz, zavallı, yoksul, tepkisiz, hareketsiz anlamına gelen miskin belimesi ise cüzzamlıların niteliklerine uyduğı için bu hastalığa isim olmuş ve halktan ayrı tutulan cüzzamlıların barındırıldığı binalara miskinhane, miskinler tekkesi, miskinler dergahı ve meczumin zaviyesi gibi isimler verilmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre son 40 yılda 15 milyondan fazla cüzzamlı hasta tedavi edilmiştir. Ancak gelişmemiş ülkeler ve bölgelerde, yoksulluk ve temizlik şartlarının pek iyi olmaması nedeniyle orada yaşayan insanlar, bu zorlu hastalık ile hala karşı karşıya kalmaya devam ediyor.

N

naazlıkarar: Gözbebeği.

nevri dönmek: Midesi bulanmak.

nisyan: Unutkanlık, aşırı unutkanlık veren bir hastalık.

oğlan sonu: Anne ile bebek arasında kan alışverişini sağlayan organ.

oğlan yatağı: Rahim

ordubozan: Toplumda "ordu bozan" ya da "Alay Bozan" olarak adlandırılan varis hastalığı, bacak toplardamarlarındaki yapısal bozukluklara bağlı olarak gelişen kıvrımlaşmalar ve genişlemeler olarak tarif edilebilir. Varis iki ayakları üzerinde yaşayan canlıların hastalığıdır. Dört ayaklı canlılarda görülmeyen bir hastalıktır. Ordubozan kelimesinin varis için kullanıldığına dair ilk kayıtlar 16. yüzyıla kadar uzanır. Bu kelimenin, varisli damarın bacağı oradan oraya gittiği ve rahatsızlık verdiği anlamına geldiği düşünülmektedir.

Ö

Öce: Beş sakral omurun birbirine yapışmasıyla oluşmuş, üçgen biçimindeki kemik, kuyruk sokumu.

Öd: Karaciğerden salgılanan safranın toplandığı ve daha koyu hale getirildiği torba şeklindeki organ, safra kesesi.

Öyken: Akciğer.

Öyken düdüğü: Nefes borusu.

P

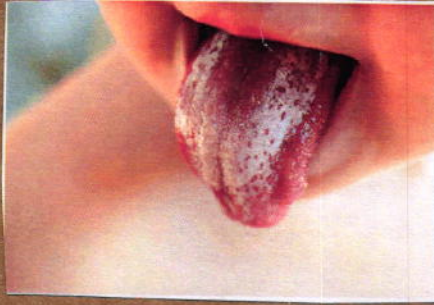
Paçavra hastalığı: Tıp dilinde influenza adı verilen grip hastalığı influenza virüslerinin etken olduğu bir solunum yolu enfeksiyonudur. Ateş, halsizlik ve kas ağrıları nedeniyle hastaları günlük işlerini yapamaz hale getirebildiğinden "paçavra hastalığı" olarak da adlandırılır.

Grip; paçavra hastalığı

pamukçuk: Candida türü mantarlara bağlı gelişen, ağız içi ve sıklıkla dudaklarda görülen, altındaki dokuya yapışık olmayan beyaz süt kesigi şeklinde plaklarla karakterize bir asit mantar enfeksiyonudur.

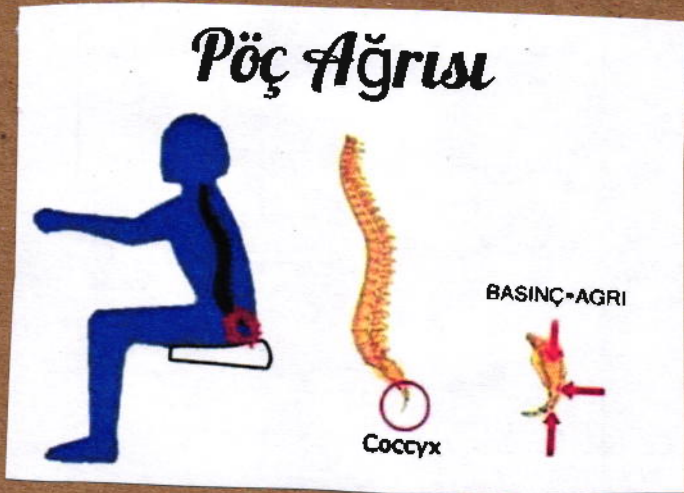
Aslında bu mantar türü sağlıklı insanların ağızında da bulunur. Ancak bağışıklık sisteminin yeterince güçlü olmadığı dönemlerde candida Albicans aşırı miktarda çoğalarak pamukçuk hastalığının gelişmesine yol açar.

peklik: Bağırsaklardaki diskinin dışarıya atılmaması veya güclükle atılması durumu, inkıbaz, kabızlık.

Pöçik: Omurganın en alt. ucunda, genellikle 4 kemiğin kaynaşmasından oluşan ügenimsi bir yapı.

pöçik ağrısı: Kuyruk sokumu ağrısı düşme sonrası oluşan travma, sert veya dar bir yüzeyde uzun süre oturma, kuyruk kemiğini oluşturan kemikçiklerde eklem kireçlenmesi veya vajinal doğum sonrası ortaya çıkabilir.

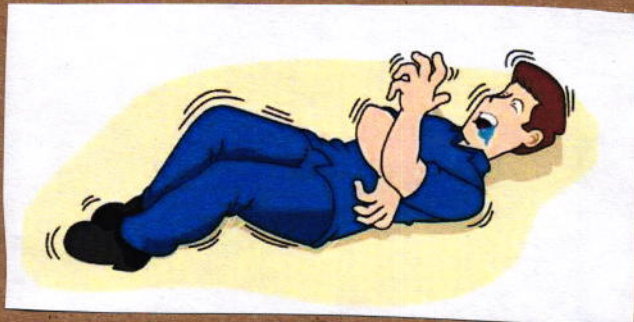

S

saçkıran: Beyaz kan hücrelerinin saç foliküllerindeki hücrelere saldırarak küçülmelerine, saç üretimine önemli ölçüde yavaşlatılmasına ve saç dökülmesine yol açan bir çeşit deri hastalığıdır.

sara hastalığı: Epilepsi, sık ve tekrarlanan nöbet ataklarının yaşandığı nörolojik hastalıktır.

Sırca barmak: İnsan elindeki en küçük ve
ince parmak , serce parmağı.
Sürgün: İshal.

§

Şelek: Şaşı.

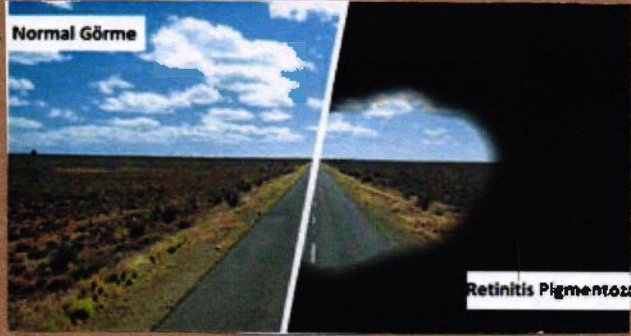

Şerbetleme: Frengi.

Şor: 1. Wezle. 2. Hastalık, güçsüzlük, Zayıf.

T

tarak: Avucun ve aygın yüksek olan üst bölümü.
tavuk karası: Retinadaki doku hücrelerinin ışığı algılayan tabakasının zarar görmesi; sonucu gelişen, özellikle akraba evliliklerinde sık görülen genetik geçişli bir hastalık, gece körlüğü.

temre: Egzama; diğer bir adıyla atopik dermatit, halk arasında "temre" olarak da anılan, bir takım nedenlerle ortaya çıkan, ciltte kızamık, kasıntı, pullanma ve ileri seviyede ise tahriş ve kat-laklarla seyreden bir alerjik cilt hastalığı.

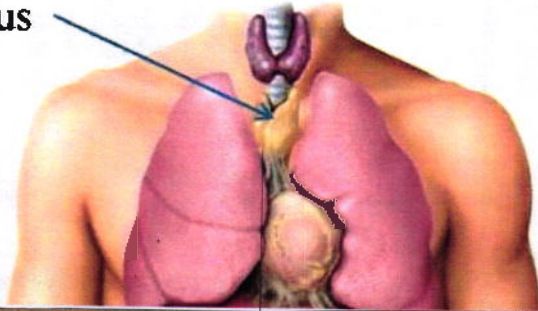
U

usluĝu cökilmek: Bayılmak , iĝi geçmek.

uřakeri: Rahim

uykuluk: Vücutta iman tahtası olarak adlandırılan bölgenin arkasında , soluk borusunun önünde , tiroid bezinin altında ve kalbin önünde bulunan iĝ salgı bezi.

Thymus

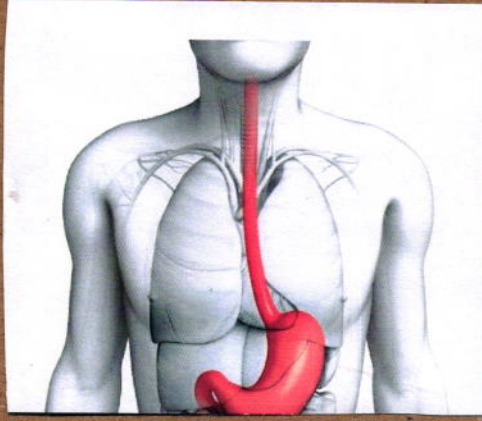

ü

üfürük: Söyk.

üğüntü: Bulantı.

üyük: Yutak ile mide arasında bulunan kas ve zordan yapılmış yemek borusu.

V

vağası geçmek: Baygınlık geçirmek, iğî
geçmek.

vangıldamak: Kulağı uğıldamak.

virik: İshal.

Y

yayası çıkmak: Basur hastalığında basur mesinin basur dışına çıkması.

Yılançık hastalığı: Yılançık hastalığı olarak da bilinen, deride ağrı, kızarıklık, şişlik ve ısı artışı ile ortaya çıkan en çok bacaklarda görülen bir deri hastalığıdır. Tedavide gecikilirse enfeksiyon vücuda yayılabilir.

ERİZEPEL-YILANCIK HASTALIĞI

Yumru: Genellikle derinen içine gömülü, guvarlak ve sert oluşum, nod, ur.

Z

Zatülcenp: Ates, titreme, göğüs ağrısıyla kendini gösteren, akciğer zarı yangılanması, satlıcan.

Zatürre: Akciğer dokusunun iltihaplanmasıdır. Bakteriler basta olmak üzere çeşitli mikroorganizmalara bağlı olarak meydana gelir.

Zengin hastalığı: Halk ağzında kralların hastalığı da denilir. Böyle denilmesi ise gutun genellikle varlıklı insanlarda görülmesi. Gut genetik veya ailesel çeşitli faktörler nedeniyle vücutta ürik asit oluşumunun artması ve böbreklerden yeterince atılamaması sonucu oluşuyor. Protein bakımından zengin beslenen kişilerde görülüyor.

AYSU ATAŞ
ELAZIĞ METİN KOLOĞLU MESLEKİ VE
TEKNİK ANADOLU LİSESİ

HALK DİLİNDE SAĞLIK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

